Was Lidewij de Vos maar een anarchist met een baard

Posted on 22 september 2026 by Roelof Bouwman

In de voetbalwereld bestaat het intrigerende fenomeen van topspelers die nooit worden opgesteld in interlands. Een bekend Nederlands voorbeeld is Heinz Stuy.

Als keeper van het legendarische 'Gouden Ajax' won hij onder meer de Wereldbeker voor clubteams (1972) en drie Europa Cup 1-titels, waarbij hij in de finales tegen Panathinaikos (1971), Internazionale (1972) en Juventus (1973) ook nog eens zijn doel schoon wist te houden. Toch stond Stuy nooit onder de lat bij Oranje – telkens kregen Jan van Beveren, Piet Schrijvers, Jan Jongbloed of Eddie Treijtel de voorkeur.

Nooit op het Binnenhof

Bij belangrijke politici bestaat een soortgelijk fenomeen. We denken dan als vanzelf aan premiers, ministers, Tweede Kamerleden of senatoren. Toch heeft Nederland ook prominente politici voortgebracht die het nooit tot het Binnenhof wisten te schoppen.

De inmiddels 83-jarige Roel van Duijn is er daar één van. Tegenwoordig staat hij vooral bekend als opiniemaker die in het kader van de Russische dreiging al menigmaal heeft gepleit voor een Europees atoomschild en herinvoering van de dienstplicht.

Maar Van Duijn heeft tevens een roemrucht verleden als politicus. Tussen 1969 en 2002 had hij met enkele onderbrekingen zitting in de gemeenteraad van Amsterdam, waar hij midden jaren zeventig ook korte tijd wethouder was. Van een carrière in de landelijke politiek is het evenwel nooit gekomen.

Aan Van Duijns politieke loopbaan zijn de namen verbonden van een hele reeks partijen en partijtjes. Hij begon bij de Provobeweging en was daarna actief voor de Kabouterpartij, de Politieke Partij Radikalen (PPR), het Groen Progressief Akkoord, Groen Amsterdam, De Groenen, Amsterdam Anders/De Groenen en tenslotte GroenLinks.

Aan zijn geaffecteerde stemgeluid kon je altijd heel goed horen dat Van Duijn niet van de straat was. En inderdaad: hij werd geboren in het Haagse Bezuidenhout, als zoon van een in theosofie geïnteresseerde accountant, en bezocht de Eerste Nederlandse Montessorischool aan de chique Laan van Poot.

‘Twee handen-theorie’

Dat Van Duijn inhoudelijk iets in zijn mars had, werd duidelijk toen hij de (enige) Amsterdamse gemeenteraadszetel van Provo ging gebruiken ter promotie van zijn ‘twee handen-theorie’.

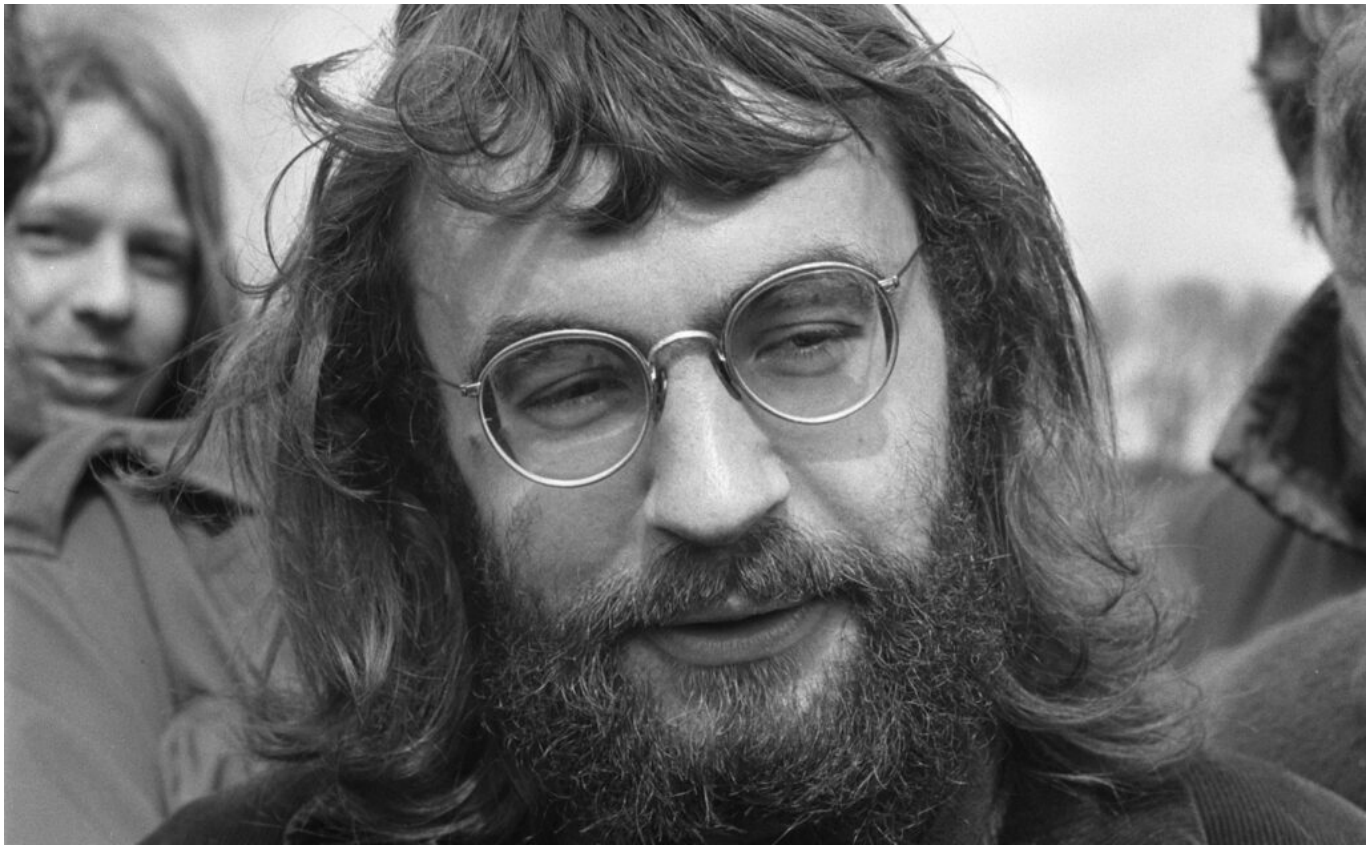

Roel van Duijn in 1970. Foto: Wikipedia

Met zijn ene hand, betoogde Van Duijn, deed hij zoveel mogelijk mee aan democratische procedures: om zo de oude ‘autoritaire en vuile maatschappij’ te hervormen. Met zijn andere hand werkte hij, buiten het politieke bestel om, aan de opbouw van een nieuwe ‘anti-autoritaire en schone maatschappij’: een zelfsturende, onafhankelijke ‘staat die staat in de staat’.

Oranje Vrijstaat

In 1970 kreeg het project de naam Oranje Vrijstaat. De door Van Duijn aangevoerde Kabouterpartij, die dat jaar vijf zetels haalde bij de raadsverkiezingen, trad op als ‘ambassadeur’ bij de gemeente Amsterdam. Tussen de bedrijven door werd enthousiast gedweept met de Russische anarchist Peter Kropotkin (1842-1921), volgens Van Duijn ‘een vroeg geboren moderne cultuurkabouter’.

Oranje Vrijstaat telde twaalf ‘departementen’, die onder meer streefden naar de oprichting van eigen scholen en de opbouw van een alternatieve economie. ‘De

oude maatschappij,' zo was de verwachting, 'zal voor onze ogen verslijten; wij zullen haar opgebruiken. Als een paddenstoel op een rottende boomstronk.'

In de praktijk kwam daar niet al te veel van terecht, maar als politiek concept was de vrijstaatgedachte best origineel. Origineler in elk geval dan het opgewarmde marxisme waarmee Nieuw Links en de studentenbeweging destijds aan de weg timmerden.

Of Van Duijn er prijs op stelt is niet bekend, maar zijn 'twee handen-theorie' mag zich de laatste jaren in hernieuwde belangstelling verheugen: nu niet bij links, maar bij rechts. Het concept lijkt namelijk te zijn omarmd door Forum voor Democratie.

Net als de Kabouterpartij uit de jaren zeventig hanteert Forum een dubbele aanpak. Met de ene hand doet de partij van Lidewij de Vos mee aan verkiezingen en aan het parlementaire bedrijf.

Met de andere hand wordt, buiten het politieke bestel om, gewerkt aan de opbouw van een Oranje Vrijstaat-achtig 'maatschappelijk ecosysteem' dat in 2021 de naam 'Forumland' kreeg. Er zijn inmiddels verschillende bv's opgericht, onder meer om boeken en maaltijdboxen te verkopen, en ook houdt de partij er zowel een eigen bedrijvennetwerk als een tweemaandelijks FVD-singlescafé op na ('Ongedwongen ontmoeten, herkenning vinden en misschien wel de liefde tegenkomen!').

Ook eigen onderwijs staat op de agenda. Zo maakte vorige maand in Almere de zogenoemde Renaissanceschool een doorstart. Het is een nauw aan FVD gelieerde basisschool met vooralsnog slechts zes leerlingen. Ze krijgen onderwijs 'geïnspireerd door de waarden, schoonheid en excellentie van de Europese beschaving'.

'Ongrijpbare factor'

Worden de initiatieven in het kader van Forumland door de buitenwacht met evenveel onbevangen nieuwsgierigheid gevolgd als indertijd de Oranje Vrijstaat van Roel van Duijn en zijn Kabouterbeweging?

Nee, daar is tot dusverre weinig van gebleken. Al in 2022 werd FVD in een commentaar van *de Volkskrant* een 'ongrijpbare factor' genoemd die zich in de 'parallelle subcultuur van Forumland volledig buiten de werkelijkheid heeft

genesteld'. Bij de recente (her)opening van de Renaissanceschool waren opnieuw overal alarmbellen te horen. Na Kamervragen van D66 liet staatssecretaris Judith Tielen (Onderwijs, VVD) weten zich zorgen te maken en ook zei ze te verwachten dat de onderwijsinspectie 'op niet al te lange termijn' gaat kijken bij de school.

Moraal van het verhaal?

De bebaarde Roel van Duijn was in 1970 een aaibare anarchist die met name in de hoofdstedelijke grachtengordel – zijn Kabouterpartij kreeg er maar liefst 26 procent van de stemmen – geen kwaad kon doen. Dan is het streven naar 'een staat die staat in een staat' geen probleem. In alle andere gevallen is het klaarblijkelijk oppassen geblazen.

Wynia's Week *verschijnt 156 keer per jaar en wordt* ***volledig mogelijk gemaakt*** *door de donateurs. Doet u mee?* ***Doneren kan zo****.* ***Hartelijk dank!***